ӘКИЯТЛӘР ИЛЕНДӘ

В СТРАНЕ СКАЗОК

IN FAIRY TALES` LAND

СЕРТОТМАС ҮРДӘК

КАЗ БЕЛӘН АККОШ

МАКТАНЧЫК ЧЫПЧЫК

КЕМ КӨЧЛЕ?

КУЯН КЫЗЫ

БАЛ КОРТЫ ҺӘМ ШӨПШӘ

БИКБАТЫР ҺӘМ БИККУРКАК

Сборник сказок и мультфильмов по мотивам произведений Абдуллы Алиша на татарском, русском и английском языках

Бал корты һәм шөпшә

Пчела и Оса

A Bee and a Wasp

Чәчәкләр башлыгы бик зур ярыш үткәрергә булган. Шул турыда төрле якка хәбәр дә салган:

— Кем дә кем бал салырга яхшы савыт хәзерләсә, ул савытта бал бер дә бозылмаса, әчемәсә, барлык чәчәктәге балны шуңа бирәчәкмен, — дигән.

Бөҗәкләр көнне-төнне белмәгәннәр, бар да тырышып савыт эшләгәннәр.

Однажды Повелитель цветов бросил клич во все концы своей волшебной страны:

— Кто изготовит лучший сосуд для мёда, в котором он не испортится, тому в награду позволю собирать нектар со всех моих цветов!

Все насекомые с усердием взялись за работу.

Once upon a time the Master of flowers decided to have a contest so he spread the word all over his country:

— Whoever produces the best vessel for honey, shall receive a right to gather honey from all my flowers as a reward!

Insects started tirelessly working day-and-night.

Күп тә үтмәгән, бөҗәкләр төрле яктан очып килгәннәр. Бар да үзләре эшләгән савытларны Чәчәкләр башлыгына китергәннәр.

— Менә дигән савыт, балны кара салып, — дигәннәр. Чәчәкләр башлыгы барысын да борып җибәргән:

— Ашыккансыз, ашыккансыз, бик начар ясагансыз. Мондый савытлар миңа кирәкми. Шуңа күрә бал да сезгә эләкми, — дигән.

Вскоре они слетелись к Повелителю цветов с готовыми сосудами.

— Вот вам тара наша, выбор — дело ваше, — говорят.

Повелитель цветов испробовал все сосуды и рассердился:

— Ваши сосуды никуда не годятся. Не постарались вы как следует. Спешили, видно, награду получить...

И отправил всех восвояси.

Soon insects came to the Master. They brought their vessels.

— Here are our vessels, My Lord! Choose whatever one you please, — they said.

The Master of flowers looked through all the cups and bowls brought to him and got angry:

— You have hurried too much! Not one of you has tried really hard! We don’t need this kind of vessels! You have not carried my order out, that’s why you will not get any honey!

And he sent them all away.

Шөпшә белән Бал корты иң соңгылар булып эшкә керешкәннәр, беренчелекне алырга өмет иткәннәр. Бал корты көне буе бертуктамый эшли дә эшли икән: ерак-ерак җирләргә очып бара, аллы-гөлле чәчәкләрдән бал суырып ала, аны алып кайтып, үзе хәзерләгән матур күзәнәкләрне тикшереп карый икән.

Шөпшә дә чәчәкләрдән бал җыйган. Ләкин ул бик-бик ялкау булган. Иртән әзрәк кенә эшли икән дә, кояш кыздыра башлагач, оясына кереп йоклый икән.

Пчела и Оса тоже захотели награду получить. Трудолюбивая Пчела работала целыми днями без устали: летала на самые дальние луга за нектаром и проверяла свой сосуд на прочность.

А ленивая Оса уставала, едва начав работать. Лишь начинался день и пригревало солнце, она пряталась в тенёчке и спала.

A Bee and a Wasp also wanted to receive the reward. A hard working Bee worked tirelessly. She flew to the furthest meadows for honey dew and tested her vessel on reliability.

And a lazy Wasp was getting tired right after she started working. Just as it was getting warm under the sun she would hide in the shadow to rest.

Ярыш көне килеп җиткән. Бал корты белән Шөпшә Чәчәкләр башлыгы янына очып килгәннәр.

Чәчәкләр башлыгы савытларга бал салып караган. Шөпшә кәрәзендә бал тормаган, ә Бал кортының кәрәзеннән акмаган.

— Тырышканнар, күп көч куйганнар, менә дигән кәрәз эшләп чыгарганнар. Шуңа күрә теләсә нинди чәчәктән теләсә никадәр бал җыярга бал кортларына рөхсәт бирәм, — дигән Чәчәкләр башлыгы.

Шул көннән башлап, бал кортлары чәчәкләрдән бал ташый башлаганнар, ә шөпшәләр ялкаулыклары аркасында хурлыкка калганнар.

Вот и настал день состязаний. Прилетели к Повелителю цветов Пчела и Оса. У каждой в лапках своё творение. Чьё лучше? Стал Повелитель их испытывать.

Кувшин Осы оказался плохим, и весь мёд из него вытек. А Пчела создала крепкие, красивые соты, из которых ни капли не пролилось.

— Вижу, Пчела, потрудилась ты на славу — самые лучшие соты изготовила. Отныне разрешаю тебе и всем пчёлам на свете собирать нектар с моих цветов! — сказал Повелитель цветов.

Пчёлы с тех пор мёд собирают без устали, а осы же из-за своей лени стали посмешищем.

The competition day has come. A Bee and a Wasp flew to the Master of flowers, both of them holding their inventions. Who’s one is better? The Master started testing them.

The Wasp’s vessel turned out to be bad, honey leaked out from it. And a Bee crafted strong beautiful bee’s cells that did not leak a single drop.

— I see, Bee, you have worked really hard. Made the best vessel. From now on I give you and all other bees permission to gather honey dew from all my flowers! — said the Master of flowers.

Since that time bees tirelessly gather honey and wasps, because of their laziness, are still laughed at.

Кто самый сильный?

КЕМ КӨЧЛЕ?

Who is the strongest?

Кышын да үзенең яшеллеген җуймый торган нарат агачы астында бүген бәйрәм — Сабан туе. Зур мәйдан тирәли кунаклар тезелешеп утырганнар. Һәммәсе дә үзенең һөнәрен, осталыгын, кыюлыгын күрсәтергә ашыга. Күбәләк-түгәрәк, канатларын җилпеп, оста җыры, матур биюләре белән кунакларның күңелләрен тапмакчы була. Чикерткә капчык киеп йөгерүдә барчасын шаккатырырга тырыша. Үрмәкүч тә үрмәләп килеп җиткән: биек баганага менүдә аңа тиңнәр юк. Кырмыскалар капчык белән сугыша, Әкәм-төкәм узыша... Һәммәсе дә бик матур гына бәйрәм итә.

Сабантуй бәйрәме кызганнан-кыза барды һәм һәрвакыттагыча бәйрәмнең иң югары ноктасы — көрәш башланды. Нәкъ менә көрәш келәмендә кемнең иң көчле икәне ачыкланачак.

Под вечнозелёной сосной сегодня праздник — Сабантуй. Уселись гости вокруг большого майдана. Каждый спешит показать свои умения, навыки и храбрость. Мотылёк крыльями машет, хочет гостей песнями и плясками порадовать. Кузнечик пытается всех удивить бегом в мешках. По лазанью на высокий столб нет равных Пауку. Муравьи мешками бьются, улитки в кроссе соревнуются... Каждый по-своему развлекается.

Но самое главное действие Сабантуя — это борьба куреш. Только здесь можно выяснить, кто самый сильный.

Under a green pine tree it is a holiday today — a wonderful Sabantui. Guest sat around a big square. Each one of them tries to show his skills, abilities and bravery. A Moth flickers his wings — he wants to bring joy to the guests with his singing and dancing. A Grasshopper tries to amaze everyone in sack racing. A Spider is the best in post climbing. Ants are having a sack fight, Snails are having a race... Everyone is having fun in his own way.

But the most important activity in all Sabantui is the Kuresh wrestling. Only here we may find out who is the strongest.

Беренчеләрдән булып keләмгә Кара еланга каршы кырмыскалар чакырылды. Үлән арасыннан мыштым гына, берәүгә дә сиздерми, тын гына үрмәли торган Кара елан үрле-кырлы сикерде. Зәһәрле телен чыгарып, агуын чәчеп карады, кырмыскаларны чагарга уйлады. Кырмыскалар Еланны аның саен катырак тешләделәр. Кунаклар бар да, таңга калып, шул хәлне күзәтеп тордылар. Кырмыскаларның батырлыкларын мактадылар.

Батыр кырмыскалар Еланны җиңеп чыккач, кунаклар көрәшнең дәвам итүен көттеләр, урманның саф һавасында, агач ышыгында тагы бераз күңел ачмакчы булдылар.

Самыми первыми на ковёр вышли муравьи и Гадюка. Притаившись в траве, не издавая ни звука, злая Гадюка неожиданно набросилась на отважных муравьёв. Не испугались муравьи, дружно укусили змею. Рассердилась Гадюка, ядом брызжет, негодует. Да не тут-то было! Ещё сильней кусают муравьи. Ликуют зрители, славят муравьёв за храбрость.

The first to fight are Ants versus Viper. Lurking in the grass without a sound an evil Viper suddenly attacked the Ants. They did not panic and unitedly bit the snake. Viper got angry — she scattered venom all around herself. In return Ants started biting her even stronger. The audience glorifies Ants for their bravery.

Икенче көрәш башланды. Чикерткә Суалчанга каршы! Чикерткә-микерткә җиләк яфрагына менеп утырды, озын аякларын җайларга тотынды. Бөтен кунаклар аңа карадылар: «Нишли инде бу?» — дип көтеп тордылар. Ул озын аяклары белән бер кечкенә яфракны этте, очкыч шикелле очып та китте. Кунаклар аның һөнәрен мактадылар, шулкадәрле ерак сикерә алуына таң калдылар. Күп тә үтмәде, икенче кунак кузгалды: Суалчан-оялчан боргаланды да сыргаланды, Чикерткәне җир астына алып кереп китәргә маташты. Шулай итеп Суалчан-оялчан үз максатына иреште һәм Чикерткә-микерткәне җиңде.

The second fight of the day has started. A Cricket versus a Worm! A jumper Cricket jumps around from one leaf to another. Guests watched him with a question in their minds: What is he doing? A Cricket pushed up with his long legs and flew. Guests comment on the height of his jump. Then a shy Worm started moving, fussing around. He managed to drag the Cricket under the ground. And so it turned out that the shy Worm beat the jumper Cricket.

Началась вторая схватка. Сверчок против Червяка! Сверчок-прыгунок прыг да скок, с листка на листок. Изо всех сил оттолкнулся длинными ножками и взлетел. Восхитились гости его умениями.

А Червяк крутился-вертелся, то под землю забивался, то обратно вылезал, пока не исхитрился Сверчка под землю затащить и победу над ним одержать.

Өченче көрәш башланды: Күбәләк-түгәрәк Яфрак көясенә каршы чыкты. Бу көндәшләрне туганнар диярге дә буладыр, мөгаен. Башта Күбәләк-түгәрәк үзе дә көя булган, яфрак ашап симереп, «курчак»ка әйләнгән, аннан гына шушы төскә кергән. Күбәләк-түгәрәк чәчәк урындыгыннан кузгалды. Пыр-пыр итте дә агач башыннан очып килеп җитте. Яфрак көясе елмаеп кына Күбәләкне күзәтә башлады. Кунакларның Күбәләк-түгәрәк яклы булулары сизелеп торды. Озак көрәшергә туры килмәде, канатлары ярдәмендә Күбәләк-түгәрәк җиңеп чыкты.

Начался третий поединок: Гусеница против Мотылька. Схватка была между равными, потому что Мотылёк-красавец и сам когда-то был Гусеницей: поедал листья и цветы, вырос и превратился в «куколку», а «куколка» расцвела в Мотылька дивной красоты.

Начался бой. Мотылёк взлетел, взмахнул крыльями, завораживающими взгляд. Гусеница, поражённая этим невиданным зрелищем, была сражена.

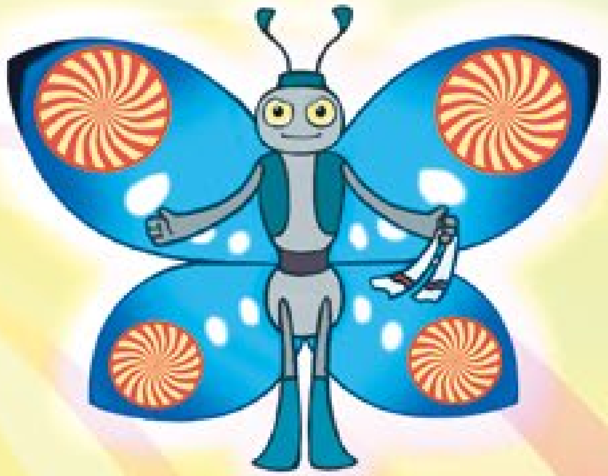

The third fight has started — Leaf worm versus a beautiful Moth. This fight was between even opponents, for beautiful Moth once used to be a Leaf worm — he ate leafs, grew up and became a cocoon and then he blossomed into a beautiful Moth.

The fight has started. A Moth flew up, flickered his dazzling sight wings. The Leaf worm, charmed by this wondrous sight, was vanquished.

Тукранбаш чәчәгендә нидер тавышланды. Кунаклар шунда борылдылар һәм чәчәктән бал суырып ятучы Бал кортын күрделәр. Ул кунакларның аңа таба борылуларын гына көтте, шунда ук көндәше Шөпшәгә ташланды. Тик көчләр тигез булып чыкты.

Гасыр көрәше якынлашты: Чебенгә каршы Үрмәкүч чыкты.

Вдруг в цветке клевера раздалось жужжанье. Обернулись гости и увидели Пчелу. Она пила сладкий мёд и дожидалась случая, чтобы наброситься на своего соперника — Осу. Но в этом бою силы равны оказались.

Приближалась главная схватка праздника — Паук против Мухи.

Someone buzzed in the clover flower. Guests took a look at that place. In there a Bee is drinking sweet honey waiting for everyone to pay her attention. She found her opponent to be a Wasp. But their strengths turned out to be equal. It was a draw.

Coming up next was the battle of the century — a Fly versus a Spider!

Ерак та түгел корыган яфраклар кыштырдады, чыбык-чабыклар шартлады, җирне тетрәтеп, кемдер атлады.

Кайсыдыр бөҗәк:

— Кеше килә! — дип кычкырды. Кунаклар сафында буталыш башланды: Чикерткә бер читкә сикерде, Суалчан җиргә сеңде, Бал корты чәчәккә яшеренде, Күбәләк һавага күтәрелде, Яфрак көясе яфракка сыенды, Чебеннең коты очты, кая да кузгала алмады.

Урмандагы барлык агачларның, андагы усал ерткычларның хуҗасы — кеше атлады.

Шулай итеп, Чебен белән Үрмәкүч көрәшә алмый калдылар. Алар качучы кунаклар белән бергә кузгалдылар. Эх, әрәм калды бит, әрәм калды. «Кем көчле?» дигән бәхәс бетмичә калды. Сез, бәлкем, аны үзегез белерсез, кем көчле икәнен әйтеп бирерсез?

Вдруг раздался треск веток и сучьев, задрожала земля.

— Человек идёт! — крикнул кто-то.

Заволновались букашки, побежали кто куда. Прыгнул в сторонку Сверчок, Червяк к земле приник, Мотылёк в небо взмыл, Гусеница под листком притаилась. А Муха от страха и вовсе оцепенела.

Шагал по лесу его хозяин — Человек.

Так и не успели помериться силами Муха и Паук — разбежались кто куда. А жаль! Так и не узнали мы, кто же сильнее. А может, вы сами догадаетесь и нам расскажете?

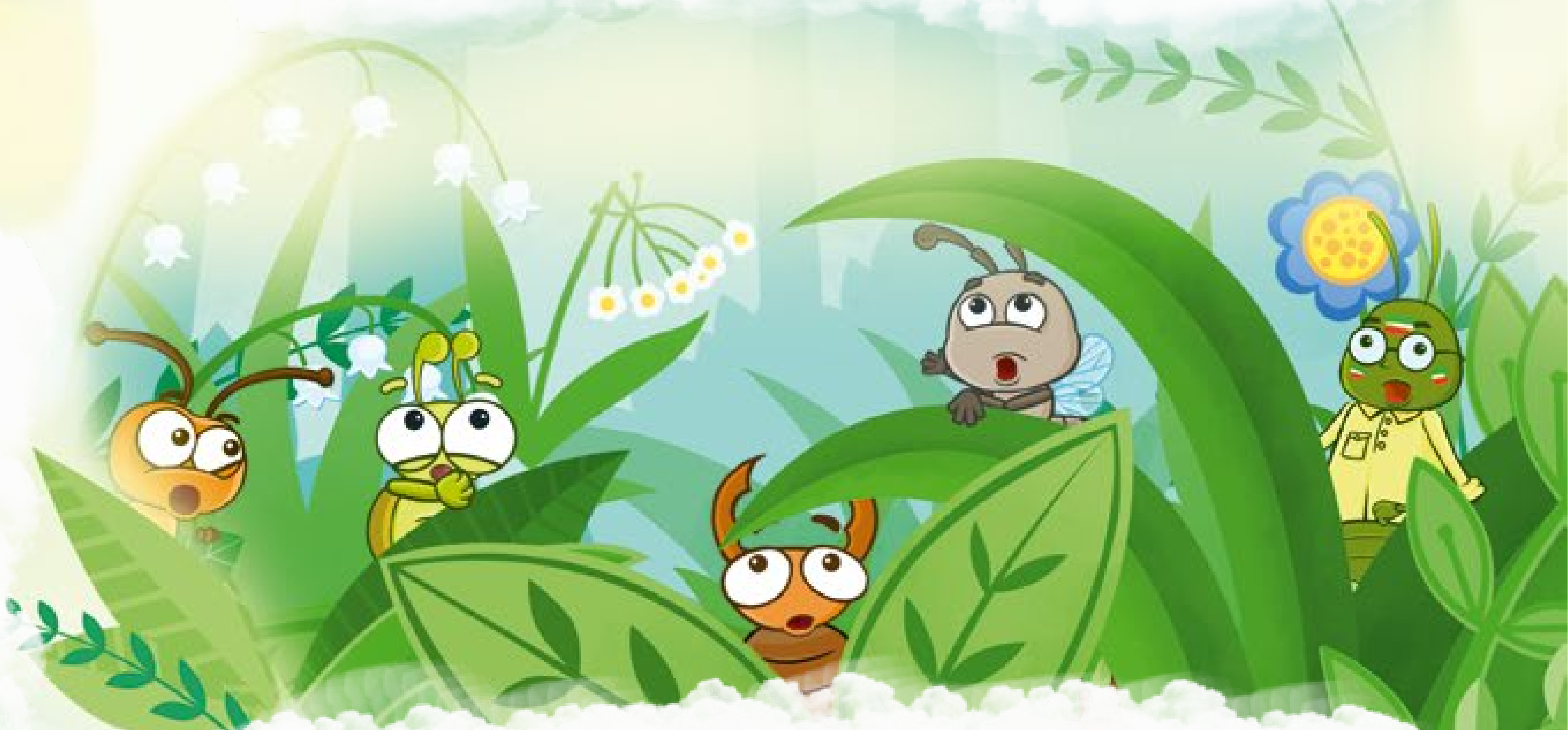

Suddenly, leafs swished, the ground shook under someone.

A Man is coming! — shouted someone. A mess started among the guests: a Cricket jumped to the side, a Worm got down, glued to the ground, a Butterfly flew up into the sky, a Leaf worm hid under the leaf, a Fly stood petrified of fear.

A master of the forest was coming — a Man.

A Fly and a Spider did not get time to measure strengths after all. They ran away with other guests. What a pity! We still have not found out who is the strongest. Perhaps you could tell us who really is the strongest?

Каз белән Аккош

Гусёнок и Лебедёнок

Gosling and a Baby Swan

Очы-кырые күренмәгән болын уртасында зур бер күл булган. Тирәләре аның яшел кыяклар, шаулап торган камышлар белән капланган булган.

Шул тыныч күлдә Аккош белән Каз яшәгәннәр. Балык ашаганнар, су эчкәннәр, йомырка салганнар, бала чыгарганнар.

Посреди бескрайних лугов разлилось большое озеро. У берегов его росли камыши и осока.

На этом тихом озере жили Белая Лебедь и Серая Гусыня. Жили они по-соседски дружно и растили своих птенчиков — Гусёнка и Лебедёнка.

Among the boundless meadows there was a wide lake. Rush made noise around it.

This lake was home for a Swan and a Goose. They were fishing together and raising their children.

Җәйнең матур бер көнендә бу ике күрше үзләренең балалары турында сөйләшкәннәр.

Каз әйткән:

— Белмим, нишләргә инде... Улым беркая бармый, юньле ризык ашамый, көннәр буе өйдә утыра, компьютер уеннарына кереп киткән, — дигән.

Аккош әйткән:

— Минем балам бик яхшы ашый, зур үсә, — дигән.

Однажды в жаркий летний день соседки разговорились о своих детях.

Гусыня говорит:

— Не знаю, что мне делать с моим непослушным сыном. Ничего он есть не хочет. Целыми днями сидит дома, только компьютерными играми занимается.

Белая Лебедь в ответ своего сыночка нахваливает:

— А мой Лебедёнок ест очень хорошо, растёт крепким и сильным.

One warm summer day neighbors were chatting about their children.

A Goose said:

— I don’t know what to do. My son doesn’t eat properly, spends all his days at home playing computer games.

Mother Swan praised her son:

— And my son eats well, he is growing up big and strong.

Дуга муен — Аккош бәбкәсе кыстатып та тормый, кашыкны үзе тотып, азыкны кат-кат чәйни, тәмле итеп ашый икән. Вакытында йоклый, вакытында һавага чыга, уйный, шуңа күрә алма кебек кызарып, матур булып үсә икән.

Каз үзенең бәбкәсен төрлечә сыйлап караган: тәмле-тәмле балыклар, яшел бакалар, татлы кыслалар тотып китерә икән. Баласы, үзе зур булса да, кулына кашык тотып ашамаган, әнисенең ашатуын көткән. Ашау аңа бик зур эш булган. Ашарга-эчәргә тотынса, ул тәмам йөдәп беткән. Урамга да чыкмый икән – тик өйдә генә утыра.

Baby swan did not need to be talked into eating well, thoroughly masticating the food. He was doing all in time: went to bed, played outside… Which is why he was growing up healthy and tough.

A Duck tried everything to treat her son: tasty fish, green frogs and sweet crawfish. Food for Gosling is pure torture, going out on the street — he is too lazy.

Как только мама позовёт Лебедёнка, тот бежит к столу. Что дадут — всё съест. И спать ложится вовремя. И на свежем воздухе играет… Оттого и растёт здоровым и крепким.

А Серая Гусыня чем только ни угощает своего сыночка: и рыбками, и зелёными лягушками, и вкусными раками. Гусёнок и смотреть ни на что не хочет. Кушать для него — просто мучение, на улицу выходить — лень.

Көннәрдән бер көнне нәни Аккош, Каз бәбкәсе өенә кереп, компьютерда уйнап карарга булган. Компьютердагы велосипедта ярышу уены балаларда чын велосипедта йөрү теләген тудырган.

Алар әниләренә килгәннәр дә:

— Әни, безгә велосипед алыйкчы! — дип үтенгәннәр.

— Ярый, барсак — барыйк, алсак — алыйк, — дигәннәр әниләре.

Улларын иярткәннәр дә велосипед сатыла торган кибеткә киткәннәр. Анда барып кергәннәр дә әниләре:

— Иптәшләр, безнең сөекле улларыбызга велосипед бирсәгезче! — дигәннәр.

Как-то раз Лебедёнок решил зайти к Гусёнку домой поиграть на компьютере. Погоняли они на виртуальных велосипедах и захотелось им на настоящих прокатиться.

Пошли Гусёнок и Лебедёнок к своим мамам:

— Мама, — обратился Лебедёнок, — купи мне велосипед.

— И мне тоже купи, — пропищал Гусёнок.

Согласилась Белая Лебедь. Да и Серая Гусыня не против была.

Все вместе пришли они в магазин.

Once a Baby Swan decided to visit his friend Gosling and play some computer games. They played a bike racing game and wanted to ride real bikes.

They came to their mothers:

— Please, buy us bicycles, — they asked.

— Well, OK, let’s go buy them, — mothers agreed.

They took their sons and headed towards the shop that sold bicycles. All together they came to the shop.

Шунда Аккошның улына:

— Теләгәнеңне сайлап ал, акыллым! — дип, көмеш төсле ялтырап торган велосипедлар китереп биргәннәр. Аккош бәбкәсе велосипедка менеп атланган һәм йөгерткән дә киткән. Аккош, үз баласының булдыклылыгын күреп, елмаеп, кәефләнеп карап тора икән, ә Аккош бәбкәсе велосипедны йөгертә дә йөгертә икән.

Каз бәбкәсенә дә чират җиткән. Ул, Аккош бәбкәсе белән бер яшьтә булса да, аңа караганда бик ябык, буйга да бик кечкенә икән. Аңа да велосипедның көмеш төслесен биргәннәр.

Каз бәбкәсе атланып караган — булдыра алмаган. Әйләндермәгәч, велосипед та китмәгән. Кибеттә эшләүче абыйлар Каз бәбкәсенә:

— Каз бәбкәсе беркайчан да велосипедта йөри алмаячак, чөнки ул бик хәлсез, — дип әйткәннәр.

Мамы и говорят продавцам:

— Здравствуйте! Покажите, пожалуйста, нашим деткам велосипеды.

А продавцы отвечают:

— Пожалуйста, милости просим!

Вынесли продавцы велосипеды, новенькие, блестящие, показывают Лебедёнку и говорят:

— Выбирай, умница, какой тебе нравится!

Лебедёнок выбрал велосипед, сел, завертел лапками и поехал.

Белая Лебедь смотрит на своего сыночка и любуется им. А Лебедёнок всё быстрее и быстрее на велосипеде катит.

Подошли продавцы к Гусёнку. Хоть он и ровесник Лебедёнку, но ростом мал и на вид слабее. Дали и ему продавцы велосипед. Да только у того лапки до педалей не достают. Велосипед — ни с места.

— Гусёнок никогда не сможет кататься на велосипеде, — сказали продавцы Гусыне.

Shop assistant told the Baby swan:

— Here, pal, pick whichever one you like! — and brought him shining like silver bicycles.

Baby swan sat on the bike he chose and drove. Mother Swan looks at her son smiling and joyfully, and the Baby swan spins the pedals fast.

The Gosling's turn came to try out a bike. Despite the fact that the Gosling and Baby swan are the same age, the Gosling was thinner and very short in height. He also was given a silvery bike. He tried to mount the "iron horse", but did not have enough strength. And when the pedals are not spinning, the bike doesn't drive. Shop assistant tells the Goose:

— The Gosling will never be able to ride a bike — he is too weak.

Каз бәбкәсе бик күңелсезләнеп кайтып киткән, ә Аккош бәбкәсе аңа ярдәм итәргә булган.

Хәзер инде, велосипедка аягым җитсен дип, Каз бәбкәсе һәр көнне Аккош бәбкәсе белән бергә иртәнге күнегүләр ясый, азыкны да күп ашый, вакытында йоклый да, саф һавада уйный да икән.

Күп тә үтми, Каз бәбкәсе буйга үсеп, чыныгып китә. Хәзер инде аның өчен велосипедта ярышу компьютер уеннарыннан күпкә кызыклырак икән.

Гусёнок печально поплёлся домой. Увидел его Лебедёнок и решил помочь.

Теперь Гусёнок стал больше кушать, чтобы скорее подрасти. А чтобы лапки у него доставали до педалей, вместе с Лебедёнком каждый день он делал утреннюю зарядку и вовремя ложился спать.

Прошло совсем немного времени, как Гусёнок подрос и окреп. Теперь для него гонки на велосипедах с другом гораздо интереснее компьютерных игр.

An upset Gosling daddled home, and the Baby swan decided to help him. Now Gosling does physical exercises every morning with the Baby swan, he started eating more to grow up faster, goes to bed on time, plays outside. In every way he tries to grow up so that his legs would reach the pedals.

Just a little time has gone and the Gosling has grown up and improved in strength. Now bike racing is much more interesting for him than computer games.

Мактанчык чыпчык

Воробей-хвастун
Sparrow-boaster

Тәрәзәгә каршы бер озын колга сузылган. Ул колгага нарат такталардан эшләнгән оя куелган. Әле кичә генә балалар ул ояны ашыга-ашыга эшләп бетерделәр, ә бүген инде анда яз кунаклары — сыерчыклар килделәр. Ояның эчен-тышын җентекләп карадылар, бик ошаттылар. Аны ясаучыларга рәхмәт укыдылар, матур итеп сайрап куйдылар.

Сыерчык оясына каршы тәрәзә башында бер карт Чыпчык утыра. Ничә еллардан бирле инде ул шунда тора. Салам-солымнарны, йон-мамыкларны җыеп, оя ясаган. Салкыннар килгәч тә җылы якларга очмаган, шул ояда кышлаган ул Чыпчык.

Яңа кунакларны Чыпчык нишләптер кәефсез каршы алды.

— Күңелсез иде, күршеләр булды, — дип эченнән бераз шатланды.

Ә үзе:

— Сайраулары белән колакны тондырып бетерерләр, рәхәтләнеп йокларга да ирек бирмәсләр, туктагыз дисәң дә, туктамаслар, күрше димәсләр, — дип уйланды.

Чыннан да, шулай булып чыкты. Сыерчыклар монда Чыпчык абзый яши дип тормадылар, көне буе өзелеп-өзелеп сайрадылар.

Пришла весна. Дети смастерили скворечник, и уже на другой день поселились в нём весенние гости — скворцы. Обрадовались они новому домику и защебетали весёлую песенку.

Напротив домика скворцов, за оконным карнизом, жил старый Воробей. Он давно уже поселился здесь. А когда наступали холода, никуда не улетал, тут и зимовал.

Воробья прилёт новых гостей не очень обрадовал.

— Хорошо, конечно, — ворчал он, — когда соседи есть. Одному-то скучно. Да только скворцы очень беспокойный народ. От их песен оглохнуть можно. И не поспишь никогда как следует.

Но скворцы ничего не знали про Воробья и целыми днями распевали свои весёлые песни.

Spring came. Children made a bird box, and starlings, the spring guests, came the next day. Birds were glad to see their new house and started singing a merry song.

Old Sparrow lived in front of the starlings' house under the window ledge. He had been living there for many years. When winter came he stayed there and never flew away. So, he wintered just there, in that very place.

Well, the Sparrow was not pleased to see the newcomers.

— Of course, it's good when you have neighbors living next door — he grumbled. I feel bored being alone. But those starlings are so noisy! I will certainly become deaf due to their songs. And what about my sound sleep?

But starlings knew nothing about the Sparrow. They sang their merry songs all days long.

Чыпчыкның моңа бик ачуы килде, ямьсез тавыш белән күршеләренә җикеренде:

— Бөтен тынычлыгымны боздыгыз, сайраган булып, колагымны тондырдыгыз. Ичмасам, чыпчыклар төсле сайрый алсагыз икән, алардан да уздырсагыз икән... Безнең җырны бар тавыклар хәйран калып тыңлый, безне хуҗа да бик зурлый...

Сыерчыклар, мактанчыкның бу сүзләрен ишетеп, аптырап калдылар. «Бу әллә юләрме икән?» — дип уйлап алдылар.

Җае чыккан саен, Чыпчык мактана бирде. Әй мактады чыпчыкларны — күкләргә чөерде. Имештер, дөньяда алардан батыррак бар микән, имештер, аларның өйләрен берәү дә җимерә алачак түгел. Көчле давыл гына булсын, имеш, сыерчыклар оясы беркетелгән колга сыначак, оя йөзтүбән капланачак.

— Күрербез әле ничек булганын, кем отылганын, — дип җавап бирделәр сыерчыклар.

Однажды Воробей рассердился да как закричит:

— Эй, скворцы! Вы мне покоя не даёте! Хоть бы пели вы лучше нас, воробьёв... Вот когда мы поём, все куры слушают нас с удовольствием.

Скворцы, посмеиваясь, решили, что Воробей совсем из ума выжил.

А тот не упускал случая, чтобы не похвастаться перед скворцами да воробьёв похвалить:

— Никого нет на свете храбрее нас. Жилище воробья — самое надёжное. А вот поднимется буря, и ваш скворечник полетит кувырком.

— Поживём — увидим, — отвечали скворцы.

Once, the Sparrow got angry and cried:

— Hey, you, starlings! Please, leave me in peace! You cannot sing at all! Look at us, sparrows! When we sing even hens listen to us with pleasure.

The starlings laughed at the Sparrow but thought that he was completely mad.

Meanwhile, the latter used every chance to boast in front of the starlings and praised the sparrows:

— We are the bravest birds in the world! Ours are the safest houses! And what if a windstorm comes? Your houses will fall head over hills.

— Live and see, — answered the starlings.

Беркөнне Чыпчык үз өенә атылган уктай кайтып керде. Аның артыннан күктә, биектә, Карчыга күренде.

Батыр Чыпчыкның кемнән куркуын сыерчыклар бик яхшы белделәр.

— Батырның тавышы-тыны юк, өенә бикләнде, ахры, — дип көлделәр.

Бераз яткач, Чыпчык оясыннан башын чыгарды, күршеләренә сүз салды:

— Күрдегезме Карчыга белән минем ничек сугышканны? Әй бирдем дә соң үзенә, утлар күренгәндер күзенә! — дип сөйләнде.

Сыерчыклар бер сүз әйтмәделәр, мактанчыкның кәефен җибәрмәделәр.

Однажды скворцы увидели, как Воробей пулей влетел в своё гнездо. В небесной вышине парил Ястреб. Скворцы тут же догадались, от кого спрятался их сосед.

— Что-то не слышно голоса храбреца. Наверное, забился в самый угол своего гнезда, — посмеивались они.

Немного погодя, когда Ястреб уже улетел, Воробей высунул голову.

— Видали, как я дрался с Ястребом-разбойником? — спросил он. — Досталось ему на орехи! У него даже искры из глаз посыпались!

Скворцы ничего не ответили.

Once, the starlings saw the Sparrow flying into his nest like a bullet from a gun. A Hawk was flying in the sky. The starlings at once realized the reason their neighbor had hidden.

— Well, where is our brave sparrow? He must be sitting in the farthest corner of his nest, — they laughed.

After a little while, when the Hawk left, the Sparrow popped his head out of the nest.

— Did you see me fighting with that robber Hawk?! — he asked. — I hauled him over the coals! He even saw stars!

The starlings kept silence.

Берзаман Чыпчык һәрвакыттагыча мактанып тора иде:

— Хуҗа Песиенең күзен чукыдым, әй кирәгән бирдем...

Сыерчыклар аның сүзен тыңлагандай иттеләр, ләкин соңыннан әйттеләр:

— Ул Песине әле бая гына күрдек, күзләре дә бик исән, мыраулап йөридер иде, — диделәр.

— Юк, юк, күршеләрнекен күргәнсездер, ә безнең хуҗаныкы инде сукыр, безгә һөҗүм итәргә куркыр, — диде Чыпчык.

— А если бы вы видели, какую вчера трёпку я задал хозяйскому Коту! — как-то раз похвастался Воробей.

Скворцы слушали, слушали, да и говорят:

— А мы недавно видели на дворе хозяйского Кота. И глаза у него целы, и шерсть не потрёпана. Ходит себе и мяукает.

— Нет, это вы видели соседского Кота, — возразил Воробей. — Хозяйский Кот совсем ослеп, он нам больше не страшен.

— I wish you have seen me fighting the master's Cat! Oh, how I fixed him up!

The starlings listened to him for some time and then replied:

— We have seen the Cat recently. He has his eyes all right and his fur — OK. He just strolls around and mews.

— Not at all, it's a neighbor's Cat that you have seen, — objected the Sparrow. — The master's Cat has become completely blind. He is not frightful anymore.

Ә шулчак әлеге Песи, посып кына, өй кыегы буйлап тәрәзә башына таба үрмәләде. Мактанчык Чыпчык, арты белән торганга, аны күрмәде. Мәче инде Чыпчыкка якынлашты. Сикереп, тегене эләктереп алмакчы иде, шулчак сыерчыклар очып килеп җиттеләр. Песинең күзен чукып җибәрделәр, аны кире чигендерделәр. Песи өй кыегыннан чормага сызды.

В это время на карнизе показался хозяйский Кот. Он тихо крался к Воробью. А хвастун важно сидел на своём месте и ничего не замечал. Скворцы всё видели и ждали, что же будет дальше. Вот он подкрался к Воробью совсем близко и приготовился к прыжку. Ещё миг — и Воробей окажется в цепких кошачьих лапах.

Скворцы отважно набросились на Кота и стали его клевать. Кот струсил и убежал.

Meanwhile the master's Cat appeared on the window ledge. He was silently creeping towards the Sparrow. And the boaster was sitting at his place and noticed nothing. The starlings saw everything and were waiting what would happen. The Cat approached the Sparrow and got ready to jump. One instant — and the Sparrow would be in the grasping paws of the master's Cat.

The starlings bravely attacked the Cat and started pecking him. The Cat lost nerve and ran away.

Мактанчык Чыпчык куркуыннан калтырап төште, сүз дә әйтә алмады.

Кинәт ул телгә килде һәм болай диде:

— Ярый, бәхете бар икән, китеп котылды, күрмәгәнен күргән булыр иде!

Сыерчыклар тагын көлделәр һәм аңа болай диделәр:

— Мактану һәркемне хур итә, тыйнак булуга ни җитә!

Тут Воробей наконец понял, что произошло. Он от страха и слова не мог вымолвить.

Потом немного пришёл в себя и сказал:

— Легко отделался Кот. Вовремя сбежал. Показал бы я ему, где раки зимуют!

А скворцы, которые спасли Воробья, посмеялись и сказали:

— Лучше бы ты не хвастался. Хвастуны всегда в беду попадают.

At last the Sparrow understood what had happened. He shivered with fear and could not say a word.

Then he calmed down and said:

— The Cat got off light. He ran away in time. I would have taught him a lesson!

And the starlings who had rescued the Sparrow, smiled and said:

— You'd better not boast. Boasters always get in trouble.

Бикбатыр белән Биккуркак

Храбрец и Трусишка

Braver and Fraidy

Бер баланың ап-ак куяны белән бик матур песие булган. Алар үзара бик тату яшәгәннәр. Куян, кетер-кетер итеп, кишер кимергән, ә песи, чепер-чепер итеп, сөт эчкән.

Песи бернәрсәдән дә курыкмый икән, аңа бала «Бикбатыр» дип исем кушкан. Куян, дер-дер килеп, бар әйбердән дә шүрли, шуңа ул аны «Биккуркак» дип атаган.

Жили у мальчика беленький кролик и пушистый серый котёнок. Жили они дружно. Кролик грыз морковку, а котёнок лакал молоко.

Котёнок был храбрый, ничего не боялся. Мальчик назвал его Храбрецом. Кролик был трусливый и всего-всего боялся, поэтому мальчик назвал его Трусишкой.

Once upon a time, there lived a little boy and he had a white rabbit and a nice grey kitten. They got along well. The rabbit crunched carrot and the kitten ate milk.

The kitten was brave and was not afraid of anything. The boy called him Braver. And the rabbit was cowardly and was afraid of everything. So, the boy called him Fraidy.

Биккуркак беркөнне стенада коточкыч әйбер күргән: колаклары бик озын, мыеклары селкенеп тора, ә үзе бик килбәтсез икән. Куркуыннан куян нишләргә дә белмәгән, ярдәм сорап кычкыра башлаган. Шул вакыт песи килеп җиткән.

Как-то вечером, когда в комнате выключили свет, Трусишка увидел на стене что-то страшное: уши длинные, усы шевелятся. Кролик перепугался и стал звать на помощь. На его крики прибежал котёнок.

Once, when they switched the light off in the room, Fraidy saw something frightening on the wall. It was huge, ugly, with long ears and moving whiskers. The rabbit was so afraid that he began shouting for help. The kitten came running to him.

— Ярый әле син килдең, Бикбатыр, куркуымнан үлгән булыр идем, — дигән куян.

— Әй юләр, юләр, үз шәүләңнән үзең куркып торасың ич, — дип, Биккуркактан көлгән Бикбатыр.

— Хорошо, что ты пришёл, Храбрец, я чуть не умер от страха, — сказал кролик.

А котёнок посмотрел на стену и сказал:

— Эх ты, Трусишка! Ты же своей тени испугался!

Долго потом храбрый котёнок смеялся над трусливым кроликом.

— It is good you came, Braver, I nearly died with fear.

And the kitten looked at the wall and answered:

— Hey, you, Fraidy! You are afraid of your own shadow.

A brave kitten kept laughing at a cowardly rabbit for a long time.

Бервакытны куян куркуга төшкән, йөрәге аның дөп-дөп типкән, чөнки нәрсәдер бик нык итеп кыштырдый икән. «Хәзер идән астыннан чыга да кыштырдаучы нәрсә мине кабып йота», — дип уйлый икән куян.

Песи дә колакларын торгызган. «Ул да курка, ахры», — дип уйлаган куян. Шулчак нидер шап итеп дөбердәп киткән. Куян һушсыз була язган. Караса, песи авызына нәрсәдер капкан.

Как-то раз кролик услышал шорох и очень перепугался. Сердечко у него так заколотилось — вот-вот выпрыгнет из груди. Дрожит Трусишка от страха и думает: «Сейчас вылезет из-под пола что-то страшное и проглотит меня». Котёнок тоже насторожился. «Ага, — подумал кролик, — и Храбрец, кажется, испугался». Вдруг котёнок как прыгнет! Кролик чуть не упал с перепугу. Смотрит, а котёнок что-то держит в зубах.

One time the rabbit heard some noise. And he got really scared. His little heart began pounding so desperately as if going to jump out. Fraidy was shaking with fear and thinking: «Something dreadful will crawl out of the table and swallow me». The kitten also put on the alert. «Aha, — thought the rabbit, — Braver seems to be afraid too». Suddenly, the kitten jumped forward! The rabbit was about to fall with fear. Then he saw the kitten holding something in his mouth.

Ул куян янына килгән дә:

— Менә сине куркытучы нәрсә шушы инде, — дип, бер кечкенә генә кара әйберне куянга күрсәткән.

— Шушы кечкенә генә фетнә шулкадәр тавыш чыгара аламы? — дигән куян, гаҗәпләнеп.

Храбрый котёнок подошёл к кролику, положил возле него что-то маленькое, серенькое и сказал:

— Вот чего ты испугался, Трусишка.

— Какой крошечный зверёк, а сколько шуму наделал! — воскликнул кролик, с удивлением разглядывая маленького мышонка.

Brave kitten came up to the rabbit and put a little grey thing near him:

— Here is the thing you have been scared of, little Fraidy.

— Such a tiny animal, and has made such a stir! — exclaimed the rabbit on seeing a little mouse.

Бервакыт ишектән эт килеп кергән дә каты итеп өрергә керешкән. Куркуыннан куян карават астына качкан. Ә Бикбатыр идән уртасына чыгып баскан һәм, зур күренергә тырышып, сыртын кабарткан. Эт һөҗүм итсә, аның битләрен тырнарга җыенган ул. Билгеле, эт аңар кагылмаган, ишектән әкрен генә чыгып сызган.

Ә Бикбатыр, үзенең батырлыгы аркасында, бу бәладән дә бик оста котылган.

Однажды в дом забежала собака и громко залаяла. Трусливый кролик забился под кровать, а котёнок храбро прыгнул вперёд, ощетинился и выгнулся дугой. Если бы собака подошла ближе, он бы вцепился ей в нос. Собака испугалась котёнка, не тронула его и вышла из комнаты.

Вот какой храбрый котёнок оказался!

Once upon a time, a dog entered the house and started barking loudly. A cowardly rabbit hid under the bed, but the kitten bravely jumped forward, bristled and arched. If the dog had approached closer, the kitten would have clawed hold of its nose. The dog was afraid of the kitten. It did not hurt him and he left the room.

That’s how brave the kitten has turned out to be!

Сертотмас үрдәк
Болтливая утка
A Talkative duck

Борын заманда башы бүрекле, аягы төкле бер Үрдәк булган. Ул үзе, сайрый белмәсә дә, күргән бер кошына, хайванына, ерткычына озак-озак итеп яңа хәбәрләр сөйләргә ярата икән. Тегеләр аның сүзләрен тыңлый-тыңлый арып бетәләр, йә бөтенләй тыңламый ташлап китәләр икән. «Ишеттеңме бер яңа хәбәр? Сиңа гына сер итеп сөйлим», — дип башлап китә торган булган ул сүзен.

В далёкие времена жила-была у одного крестьянина Утка. На голове у неё был яркий хохолок. И звали её все — Болтливая утка. Встретит, бывало, Утка Горластого петуха, или Бородатого козла, или курицу Куд-куда, или кота Цап-царапыча, ну болтать! Те Утку послушают-послушают, да так и уйдут, не дослушав до конца.

— Знаешь новость? Тебе одному скажу по секрету...

Так всегда начинала свой рассказ Болтливая утка.

Once upon a time there lived a peasant who had a duck. The duck had a bright cop on her head. Everybody called her a Talkative duck. When she happened to meet the Noisy rooster, Bearded goat, Cackling chicken or Scratching cat, the Duck rushed to talk to them! Those animals would listen to the Duck for a while and then leave without waiting for the end of her story.

— Do you know the news? I will just tell it to you as a secret…

That is how the Talkative Duck had begun her stories.

Көннәрдән бер көнне йорт хуҗасы үзенең этен ияртқән, корыч балтасын биленә кыстырган да урманга киткән. Йортындагы һәрбер кош-кортына: «Өйдә юклыгымны берәүгә дә белдермәс булыгыз!» — дигән.

«Нигә белдермәскә кушты икән?» — дип, Үрдәк йөдәп чыккан, ләкин ни өчен икәнен һич төшенә алмаган.

Кош-кортлар хуҗаларыннан башка бер кич кунганнар, берни булмаган. «Икенче көнне дә кайтмас бу», — дип, алар хуҗаны чакырып кайтырга берәрсен җибәрергә булганнар. «Син очасың да, син йөзәсең дә, син йөгерәсең дә, син бар!» — дигәннәр алар Үрдәккә.

Как-то раз хозяин собрался на охоту, взяв с собой своего верного пса, и строго-настрого наказал домашним животным:

— Смотрите, никому не говорите, что меня и собаки дома нет.

Остались животные и птицы одни. Ну и страшно же им было ночью! Всё казалось, что кто-то крадётся к ним во двор.

Так прошёл день. Но хозяин не вернулся. Вот второй день уже на исходе. Забеспокоились животные и собрались на совет: что делать, если их хозяин не вернётся?

— Надо найти его, — сказал Горластый петух. И все согласились.

Но кто пойдёт? Подумали-подумали и решили послать Болтливую утку: она и по земле ходит, и по воздуху летает, и по воде плавает. Уж она-то везде дорогу найдёт.

One day the master of the house went hunting and took his faithful dog with him, and strictly ordered his pets:

— Look, do not tell anyone that the dog and I are not at home.

The animals and birds were left all by themselves. Now that was a really scary night for them! They felt like someone was prowling to their yard.

Thus the day has passed. But the master did not come back. The second day was about to pass. Animals became worried and gathered a meeting. What should we do if our master does not come back?

— It is necessary to find him — the Noisy rooster said. And all agreed.

But who will go? After thinking for a while, they decided to send the Talkative duck: she can walk on the ground, fly through the air and float on the water. She will find a way anyway.

«Лəкин берүк нишлəп йөрүеңне берəүгə дə белгертəсе булма!» — дигəннəр. Үрдəк күнгəн: «Ярар, сезнең хакыгыз өчен генə барсам барырмын инде», — дигəн.

Иртə торгач та, Үрдəк уйлап-нитеп тормаган, тамагын туйдырган да юлга чыккан. Башта ул канатларын кагып очкан, оча-оча, бер елгага барып төшкəн. Ишкəклəре-тəпилəре үзендə булганга аптырамаган, йөзеп тə киткəн. Елга буйлап озак йөзгəч, корыга чыгып, тəпи-тəпи дə йөгергəн...

Бара-бара, куе бер урманга барып җиткəн. Төрле тəмле җилəклəр, симез бөҗəклəр ашый-ашый, урманга кереп тə киткəн.

— Ты ступай за хозяином, — велели они Болтливой утке. — Только по дороге никому ничего не рассказывай.

— Так уж и быть, завтра пойду, — прокрякала Болтливая утка, зевнула и спать легла.

Ранним утром Утка встала, позавтракала и отправилась в путь. Летела она, летела, широко размахивая крыльями, и прилетела к реке. Села на воду и поплыла. Приплыла к берегу, отряхнулась и пошла пешком в лес.

— You go get the master, — they ordered the Talkative duck. — Only don’t say anything to anyone on your way.

— So be it. Tomorrow I will go — the Talkative duck quacked, yawned and went to bed.

Early in the morning the Duck got up, had breakfast and hit the road. After flying for some time with her wings widely spread, she got to a river. She landed on the water and floated. She reached the coast, shook off and walked towards the woods.

Үрдәк күбәләк куып йөргәндә, аның каршысына бер Керпе килеп чыккан һәм аңа сүз дә кушкан:

— Кая барасың болай? — дигән.

Үрдәккә инде шул гына кирәк тә. Юл буе берәү дә очрамаганга, берәү белән дә җәелеп сөйләшергә туры килмәгәнгә, аның бик эче пошкан булган, иптәшләренең әйткәннәрен дә онытан, сүз артыннан сүзне тезәргә тотынган:

— Урманда утын кисүче хуҗабызны эзлим. Җитмәсә этебез дә аңа ияреп киткән иде. Хәзер йорт-җирне саклаучы берәү дә юк. Аларны чакырып кайтырга иптәшләрем мине җибәрделәр, — дигән.

— Синең өең еракмы соң? — дигән Керпе. — Анда симез тычканнар, усал еланнар юкмы? — дип сораган. Аның үз хәле хәл, бик нык ашыйсы килә икән.

Лес густой, тёмный. Идёт Болтливая утка, покрякивает. Навстречу — Колючий ёж.

— Куда путь держишь? — спросил ёжик.

А Болтливой утке так хотелось поговорить! Совсем забыла она, что ей наказывали.

— Тебе одному скажу по секрету, — ответила Болтливая утка. — Я ищу нашего хозяина. Он ушёл на охоту и не возвращается, и собака с ним. Некому теперь сторожить наш дом. Вот меня и послали на поиски.

— А далеко ли отсюда ваш дом? — спросил Колючий ёж. — А случаем, не водятся ли у вас жирные мыши?

Колючий ёж был очень голоден.

The woods were dense and dark. The Talkative duck was walking and quacking. The Thorny hedgehog came from the opposite direction.

— Where are you heading? — the Hedgehog asked.

The Talkative duck wanted to talk so much and absolutely forgot what she was ordered not to do.

— I will tell it just to you as a secret — the Talkative duck replied. — I am looking for our master. He went hunting and did not come back. He had a dog with him. Now there is nobody to guard our house. So I was sent to find them.

— And how far is your house? — the Thorny hedgehog asked — And do you have any fat mice in there, by any chance?

The Thorny hedgehog was very hungry.

— Менә шушы сукмак безнең өйгә туп-туры алып бара, бер кешегә дә әйтмә, кара! — дигән Үрдәк. Өйләрендә еланнарның бөтенләй юклыгын, тычканнарга көн бирмәүче мәченең шуклыгын да сөйләп биргән.

— Мин инде андый усалларның берсе дә түгел, синең серләреңне белсәм дә, каян килүеңне күрсәм дә, сиңа зарарлы эш эшләмәм. Шулай да син саграк бул. Очраган берәүгә серләреңне сөйләмә. Серең эчеңдә торса, йортың тыныч булыр, җимерелмәслек нык булыр, — дигән. Керпенең бу акыллы киңәшенә Үрдәк һич колак салмаган, ашыга-ашыга урман эченәрәк атлаган.

— Да вот эта тропинка и ведёт прямёхонько к нашему дому, — ответила Болтливая утка. — Только смотри, никому не говори.

Потом Болтливая утка рассказала Колючему ежу, что мыши у них водятся жирные и охотится за ними кот Цап-царапыч.

Когда Болтливая утка собралась уходить, Колючий ёж дал ей совет. Ёж был добрый, хотя и колючий.

— Будь осторожна, каждому встречному своей тайны не выдавай. Тогда в вашем доме будет спокойно.

Но Болтливая утка не послушалась умного совета. Пошла она дальше.

— Yes, this path can take you straight to our house — the Talkative duck replied — Look, do not tell anyone about it!

Then the Talkative duck told the Thorny hedgehog that mice are quite fat at her house and that the Scratching cat hunts them.

When the Talkative duck was about to leave, the Thorny hedgehog gave her an advice. He was kind even though thorny.

— Be careful, do not reveal your secret to everyone you meet. Then it will be quiet in your house.

But the Talkative duck did not follow his clever advice.

Бара-бара, Үрдәккә озын колаклы бер Куян очраган, һәм ул да аңардан сораган:

— Әй, бүрекле Үрдәк, күзгә төсле матур, кыр төсле зур күл булганда, ни эшләп урманда буталып йөрисең?

— Хуҗабыз белән этебез урманга утын кисәргә киткәннәр иде, өебез ялгыз калды, — дигән Үрдәк, Керпегә сөйләгәнне моңа да сөйләп биргән. Куян эченнән генә: «Алай булгач, хуҗаның алмагачларын кимерергә барырга бик җайлы вакыт икән», — дигән. Үрдәктән өйләренең кайдалыгын сорашкан, теге юләр моңа да серен ачкан.

— Хуҗаңны күргәнем юк, — дигән дә Куян һәм куаклык эченә кереп югалган.

Шла-шла, а навстречу — заяц Длинные уши:

— Эй, хохлатка, зачем ты пришла в наш тёмный лес?

— Тебе одному скажу по секрету, — отвечала Болтливая утка. — Наш хозяин и его собака ушли на охоту, и дом наш остался без присмотра.

И Утка пересказала Зайцу всё, что говорила Колючему ежу.

— Ага, — подумал заяц Длинные уши. — Раз хозяина нет, самое удобное время обгрызть кору у молодых яблонь.

Он спросил у Болтливой утки, где их дом, а та, глупая, всё и разболтала.

She kept going and going before Long-eared hare came from the opposite direction.

— Hey you, crested bird, why did you come to our dark woods?

— I will tell it just to you as a secret — the Talkative duck replied — Our master and his dog left for hunting, and our house remains with no guard.

And the Duck told to the Hare everything she told the Hedgehog.

— Aha! — the Long-eared hare thought — If the master is not there, it is the most convenient time to eat a bark of young apple-trees.

He asked the Talkative duck where their house was, and the silly duck told him everything.

Үрдәк тагын алга киткән. Бара-бара, бер аланлыкка барып җиткән. Анда бер зур соры Аю мышный-мышный йоклап ята икән. Үрдәк аны да уяткан. Керпе белән Куянга сөйләгән сүзне аңа да сөйләп биргән. Сүз ахырында Аюдан сораган:

— Эт ияртккән, кулына балта тоткан кешене күрмәдеңме?

Аю:

— Күрмәдем,— дип җавап биргән. Үрдәкнең кайгысын уртаклашкандай булып кыланган. — Урман эченәрәк керсәң, һичшиксез, табарсың, — дип, юл өйрәтеп җибәргән. Ә үзе эченнән генә: «Хуҗаның умартасын ватып, бал ашап кайтырга бик җайлы вакыт икән», — дип, ашыга-ашыга китеп тә барган.

Шла Утка, шла и вышла на лужайку. Смотрит, посреди лужайки, развалившись и громко храпя, спит большой Косолапый медведь. Болтливая утка разбудила Медведя и тут же всё ему рассказала. Потом спросила:

— Не встречал ли ты здесь человека с ружьём и собакой?

— Не встречал. Наверное, они там, в чаще, — прорычал Медведь, а сам подумал: «Хозяина нет — самое удобное время полакомиться мёдом у него на пасеке».

The Talkative duck kept going until reaching the grassplot. She saw a big Clumsy bear sleeping in the grassplot loudly snoring. The Talkative duck woke the Bear up and told him the whole story and then she asked him:

— Have you met a person here with a shotgun and a dog?

— No I haven’t. Most likely they are in the deep woods — the Bear growled and thought to himself: «The master is missing, so it is the most convenient time to get some honey at his apiary».

Үрдәк һаман хуҗаны эзләвен дәвам иткән. Аның саен урманның эченәрәк керә барган. Бара торгач, аның каршына Бүре килеп чыккан һәм аңа сүз кушкан:

— Әй, бүрекле баш, шушындый куе урманда япа-ялгызың гына, курыкмыйча, батырланып ничек йөрисең? — дигән. Теге дә үзенең ник йөрүен сөйләп биргән. Хуҗаның өйдә юклыгын, этнең дә аның белән бергә ияреп китүен Бүрегә дә әйткән. Усал Бүре тешләрен шыгырдаткан, үз-үзенә: «Боларның сарыкларын барып ашап кайтырга бик җайлы чак икән», — дигән, ә Үрдәккә: «Андый кешене күргәнем юк!» — дигән дә үзе куаклар арасына кереп югалган.

Болтливая утка в поисках хозяина всё глубже и глубже уходила в лес. Наконец, зашла в самую чащу. И вдруг перед ней — Серый волк.

— Эй, хохлатка! — крикнул он. — Как это ты ходишь в таком дремучем лесу одна?

Не испугалась утка Серого волка и всё ему разболтала. Злой Серый волк щёлкнул зубами и подумал: «Самое удобное время унести овцу из хозяйства». А утке сказал:

— Не встречал я твоего хозяина, — и скрылся между деревьями.

The Talkative duck was getting deeper and deeper into the woods looking for the master. Finally, she got to the deep woods. The Gray wolf appeared in front of her unexpectedly.

— Hey, crested bird — he shouted — How come you are walking alone in such dark woods?

The Duck wasn't scared of the Wolf and told him everything. The angry Grey wolf felt hungry and thought: It is the most convenient time to steal a sheep from their farm. So he told the Duck:

— I have not seen your master.

And disappeared among trees.

Үрдәк һаман туктамаган. Күргән бер коштан, төрле ерткычтан, хәтта нәни бөҗәкләрдән дә бу турыда сорашып бара икән.

Бара-бара, аның каршысына көлтәдәй койрыклы бер Төлке килеп чыккан:

— Багалмакай, матур апакай, минем хуҗамны күрмәдеңме? Янында эте, кулында балтасы бар иде, — дигән.

— Чибәрләрнең чибәре, гәүһәрләрнең гәүһәре, күрдем мин аны! — дигән Төлке. Үрдәкне үзе белән ияртеп киткән. Алар бик озак барганнар һәм куак белән капланган елга буена килеп туктаганнар.

— Менә, бәбкәләрем, сезгә тәмле үрдәк ите, — дип әйтүгә, Үрдәк чыгып качкан.

— Хәзер, бәбкәләрем, авылга барам, берьюлы берничә үрдәк алып кайтам, — дигән Төлке. Балаларын калдырып, авылга киткән.

Пошла Болтливая утка дальше. По дороге ей попалось много разных зверей, и всем рассказывала Болтливая утка свою тайну.

Шла, шла, навстречу ей — Хитрая лиса с пушистым хвостом.

— Лисонька, не встречала ли ты моего хозяина? При нём собака и ружьё. Без них у нас дома неспокойно, — обратилась к ней Утка.

— Как же, видела, — тоненьким голоском ответила Хитрая лиса и повела за собой Болтливую утку. Долго пробирались они по тёмному лесу, пока не пришли к лисьей норе. Заперла рыжая плутовка Утку в норе, а сама поспешила к дому раздобыть ещё и курочку на обед.

The Talkative duck kept going. On her way the Talkative duck met many different animals and told her secret to all of them.

She kept going and going before the Cunning fox with a fluffy tail came from the opposite direction.

— Fox, have you met my master? He had a dog and a shotgun on him. It is not quiet safe at our place without them — the Duck approached the Fox.

— Oh yeah, I've seen him — the Cunning fox replied with a thin voice and took the Talkative duck with her. They walked for a long while through the dark woods before they reached the Fox's burrow. The red cheater locked the Duck in the burrow and hurried to the house to get a chicken for lunch as well.

Ләкин хуҗа уяу кеше булган, дошманнарына каршы һәр җирдә киртә куйган. Куян рәшәткә арасыннан үтә алмаган, кире борылган. Аю бәрәңге базына төшкән. Бүрегә дә сарыклар эләкмәгән. Төлке, хәйләкәр булса да, сыза алмый калган, үрдәк ите ашыйм дигәндә генә, капкынга эләккән.

Хайваннар эшнең нидәлеген хуҗага сөйләп биргәннәр, Сертотмасны шундый зур эшкә кушуларына алар да бик нык үкенгәннәр.

Но хозяин был не так-то прост: оберегая дом от непрошеных гостей, поставил он различные хитрые ловушки да капканы. В них-то и угодили охотники до чужого добра: Ёжик, Заяц, Медведь и Лиса.

А Болтливая утка кое-как выбралась из лисьей норы да домой приковыляла.

Бородатый козёл, кот Цац-царапыч, курица Куд-куда и Горластый петух всё рассказали хозяину, когда тот вернулся. И все осудили Болтливую утку: неровён час такая беда могла по её вине приключиться!

But the master was not that foolish: to protect the house from uninvited guests, he set various smart and steel traps. Hunters for someone else's goods got into them: the Hedgehog, the Hare, the Bear and the Fox.

The Talkative duck somehow got out of the Fox's burrow and got home toddling on the way.

The Bearded goat, Scratching cat, Cackling chicken and Noisy rooster told everything to the master when he came back. And all judged the Talkative duck: anything might have happened, a trouble could have occurred due to her fault!

Куян кызы
Зайчишка
A Little hare

Бер соры Куянның үзе төсле зур колаклы, бик иркә, бик кадерле бер кызы булган. Ул аны бик-бик ярата икән.

Көннәрдән бер көнне Куян иркә кызына өр-яңа киез итекләр алып кайтып биргән.

— Мә, бәбкәм, аякларың туңмасын, сызламасын, — дигән.

Кызы бу бүләкне бик шатланып алган. Әнисенә рәхмәтләр укыган. Хәзер инде ул, яңа киез итекләрне киеп, рәхәтләнеп йөри икән. Ләкин Куян кызы җылы итекләргә өйрәнмәгән булган, ул алардан бик тиз туйган, салып ташлаган. Әнисе тапмасын дип, аларны яшереп куйган. Әнисе, аларны эзләп табып, баласына кигезә, ә ул салып ташлый икән. Әнисе кигезсә, ул салган, әнисе тагын кигезгән, ә ул тагын салып ташлаган.

Жила в одном лесу добрая и мудрая Зайчиха, у которой была маленькая ушастая дочка Зайчишка.

Мама очень любила свою доченьку. Как только наступила зима, принесла Зайчиха дочке новые валенки.

— Вот тебе, доченька, обувка, чтобы ножки не зябли.

Обрадовалась Зайчишка, надела валенки и ну бегать, прыгать и кувыркаться! Только скоро надоели непоседливой Зайчишке валенки. Сняла она их и спрятала подальше, чтобы мама не заставила надеть их снова.

Зайчиха разыскала валенки, одела их на Зайчишку, погрозив пальцем. Но та опять их сняла да и запрятала подальше. И так несколько раз. Мать обует — дочка-проказница снимет, мать обувает — Зайчишка опять снимает.

A kind and wise Doe hare lived in the woods, who had a little long-eared daughter, the Little hare.

Mother loved her daughter very much. As soon as the winter came to the woods, the Doe hare brought her daughter a pair of new fur boots .

— This is for you, my daughter, so your legs won't get cold.

The Little hare was delighted, put the boots on and went to run, jump and tumble. The restless Little hare got tired from the boots very soon. She took them off and hid so the mother won't tell her to put them on again.

The Doe hare found the boots, put them on the Little hare and ordered her with her finger not to take them off again. But she took them off again and hid far away. Several times it happened so. Mother would put them on, the mischievous daughter would take them off, mother puts them on, the Little hare takes them off again.

Кар өстеннән дә, боз өстеннән дә яланаяк йөгерә икән. Бер көн буе шулай йөгергән, икенче көнне дә шулай яланаяк йөргән, өченче көнне инде аксый-аксый әнисе янына килгән.

— Әни, әни, минем аягым бик авырта! — дигән.

Әнисе аның аякларына караган да аптырап калган.

— Кызым, кызым, якты йолдызым, синең аягың шешкән ич, — дигән.

«Инде ни эшләргә?» — дип уйга баткан Куян. «Бу баланы кая алып барырга, ничек дәваларга?» — дип кайгырган.

Бегает Зайчишка разутая по снегу и по льду. А морозы тогда крепкие стояли. День бегала без валенок, другой, а на третий день захромала и говорит:

— Мама, мама, у меня лапки сильно болят!

Посмотрела Зайчиха на её лапки и воскликнула:

— Доченька моя, звёздочка моя светлая! Ножки-то у тебя покраснели и распухли! Что же теперь делать? Как вылечить твои лапки?!

She was running barefooted on the snow and ice. The frost was strong that time.The Little hare ran without the boots for one day, then another, and on the third day she started limping and told her mother:

— Mother, mother, my pads hurt a lot!

The Doe hare looked at her pads and exclaimed in despair:

— My daughter, my bright star, your legs got red and swollen! What do we do? How do we cure your pads?!

Шул вакыт нәрсәдер кычкырган. Куян агач башына күтәрелеп караган икән — Тиенне күргән. Ул Куянга болай дигән:

— Кайгырма, туганкай, йомшак Куянкай, кызыңның аягын бик тиз төзәтеп була. Моның өчен доктор Айболитка барырга, аңардан киңәш сорарга кирәк.

Куянга чын-чынлап булышырга тотынган, доктор Айболитның өенә үзе илтергә булган.

Куян кызын күтәргән дә доктор Айболитка киткән. Тиен, агачтан агачка сикереп, аңа юл өйрәткән.

А в это время сидела на вершине дерева Рыжая Белка. Она-то и говорит:

— Не горюй, сестрица Зайчиха! Можно дочку твою вылечить. Сходи-ка ты с ней к доктору Айболиту. Я покажу тебе, где он живёт.

И пошла Зайчиха с дочкой к доктору Айболиту. А Рыжая Белка, перепрыгивая с ветки на ветку, с дерева на дерево, показывала им дорогу.

The Red Squirrel sat on the top of a tree at that time. And she said:

— Do not worry, my sister Hare. It is possible to cure your daughter. Take her to the doctor Aybolit. I will show you where he lives.

So the Doe hare with her daughter went to the doctor Aybolit. And the Red Squirrel, jumping from branch to branch, from tree to tree, showed them the way.

Барып җитсәләр, доктор Айболитның эше бик күп икән, аңа урманның төрле ерткычлары дәваланырга килгәннәр икән. «Балаларны чиратсыз карыйм мин», — дигән доктор Айболит. Куян кызын доктор бүлмәсенә алып кергәннәр, нәрсә белән авыруын сөйләп биргәннәр. Доктор Айболит Куян кызының аягына дарулар сөрткән һәм аңа болай дигән:

— Аягың төзәлгәч, киез итекләрне инде салкын көннәрдә бер дә салма, сүзне тыңла, тагын начар хәлгә калма.

Доктор Айболитка алар бик зур рәхмәтләр әйткәннәр, саубуллашып, өйләренә кайтып киткәннәр. Өч көн дигәндә, Куян баласының аягы төзәлгән. Ул инде хәзер киез итеген бер дә салмый киеп йөри икән.

Вот пришли они к доктору Айболиту. Доктор был очень занят. Много зверей пришло к нему лечиться: и Медведь, и Волк, и Лось, и Лисичка. Но когда доктор Айболит увидел маленькую, покалеченную Зайчишку, он сказал:

— Детей я лечу в первую очередь! Всем придётся подождать.

И велел завести Зайчишку в свой кабинет.

Зайчиха рассказала доктору, почему у её дочки заболели лапки. Покачал головой мудрый доктор Айболит и сказал Зайчишке:

— В холодную погоду всегда надо тепло одеваться. Слушайся старших и хворать не будешь.

Доктор смазал ей лапки и прописал лекарство. На прощание он угостил Зайчишку вкусной морковкой, завёрнутой в яркую, блестящую обёртку.

Зайчиха с дочкой поблагодарили доброго доктора Айболита, попрощались с ним и, весёлые, пошли домой.

Через три дня лапки у Зайчишки зажили, и она снова смогла бегать и прыгать. Теперь она всегда ходит зимой в валенках и слушается свою маму.

They finally came to the doctor Aybolit. The doctor was very busy. Many animals came to him to be cured: the Bear, the Wolf, the Elk, and the Fox. But when the doctor Aybolit saw the Little hare so little and sick, he said:

— I treat children first! Everybody should wait.

And he ordered to bring the Little hare to his room.

The Doe hare told the doctor why her daughter’s pads hurt. The wise doctor Aybolit shook his head and said:

— In cold weather it is always necessary to put on warm clothes. Listen to your mother and you won’t get sick.

The doctor creamed her pads and prescribed a medicine. Before they left the doctor treated the Little hare with the tasty carrot wrapped in a bright, shiny wrapper.

The Doe hare with her daughter thanked the kind doctor Aybolit, said goodbye to him and went home satisfied.

In three days the Little hare’s pads healed, and she could run and jump again. But since that time she always wears the boots in winter. And listens to her mother too.

ТАТАРСКОЕ ДЕТСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

Абдулла Алиш әсәрләре буенча татар, рус һәм инглиз телләрендә әкиятләр һәм мультфильмнар җыентыгы

Сборник сказок и мультфильмов по мотивам произведений Абдуллы Алиша на татарском, русском и английском языках

ISBN 978-5-906508-21-8

9 785906 508218